

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 30. ledna 2020¹

Věc C-452/18

**XZ
proti
Ibercaja Banco, SA**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a vyšetřující soud č. 3 v Teruel, Španělsko) žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia e Instrucción no 3 de Teruel (soud prvního stupně a vyšetřující soud č. 3 v Teruel, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 93/13/EHS – Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o omezení pohyblivosti úrokové sazby (ujednání o minimálním úroku) – Nedostatek transparentnosti – Zneužívající povaha – Uzavření dohody o novaci ‚ujednání o minimálním úroku‘ stranami, potvrzení platnosti smlouvy o hypotečním úvěru a vzájemné vzdání se práva napadnout ji u soudu – Slučitelnost se směrnicí 93/13 – Podmínky“

I. Úvod

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a vyšetřující soud č. 3 v Teruel, Španělsko) v rámci sporu mezi XZ a Ibercaja Banco SA (dále jen „Ibercaja“). Podstatou věci je, že účastníci původního řízení byli vázáni smlouvou o hypotečním úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou. Tato smlouva obsahovala „ujednání o minimálním úroku“ omezující pohyblivost uvedené sazby. Rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) zpochybnil slučitelnost takového ujednání se španělskou právní úpravou provádějící směrnicí 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách². V tomto kontextu uzavřely XZ a Ibercaja dohodu, o jejíž právní kvalifikaci se prou a která obsahuje novaci dotčeného ujednání, potvrzení platnosti uvedené smlouvy o úvěru a vzájemné vzdání se práva napadnout ji u soudu.

2. Těmito otázkami se předkládající soud táže Soudního dvora na slučitelnost takové dohody se směrnicí 93/13. Otázky poskytují Soudnímu dvoru příležitost rozhodnout dosud neřešenou otázku, zda a případně za jakých podmínek se spotřebitel může smluvně vzdát práva namítat ve vztahu k určitému ujednání jeho zneužívající povahu ve smyslu této směrnice. Na této otázce závisí konkrétně rozsah autonomie, kterou disponuje spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel pro potvrzení nebo novaci potenciálně zneužívajícího smluvního ujednání či pro uzavírání dohod o smírném řešení, zvláště dohod o narovnání, za účelem mimosoudního řešení sporů v této oblasti.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Směrnice Rady ze dne 5. dubna 1993 (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).

3. V tomto stanovisku vysvětlím, že směrnice 93/13 v zásadě nezakazuje spotřebiteli a prodávajícímu nebo poskytovateli, aby uzavřeli dohodu, ve které se spotřebitel vzdá práva namítat zneužívající povahu předem sepsaného ujednání. Taková dohoda nicméně musí splňovat požadavky stanovené touto směrnicí, zvláště její požadavek transparentnosti. Navrhu tak Soudnímu dvoru, aby zaujal stanovisko, které umožní zejména zachovat platnost „skutečných“ dohod o narovnání uzavřených spotřebiteli s plnou znalostí věci a současně odmítnout dohody vnucené prodávajícími nebo poskytovateli, které se takovými pouze jeví být.

II. Právní rámec

A. Směrnice 93/13

4. Článek 3 směrnice 93/13 stanoví:

„1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

2. Ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo sepsáno předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání, zejména v souvislosti se smlouvou uzavíranou adhezním způsobem.

Skutečnost, že některé aspekty ujednání nebo jedno konkrétní ujednání byly sjednány individuálně, nevylučuje použití tohoto článku na zbytek smlouvy, jestliže celkové posouzení smlouvy ukazuje, že jde o smlouvu uzavíranou adhezním způsobem.

Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité standardní ujednání bylo sjednáno individuálně, je povinen o tom předložit důkaz.

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající.“

5. Článek 4 této směrnice stanoví:

„1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

2. Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

6. Článek 6 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

7. Příloha téže směrnice, nadepsaná „Ujednání podle čl. 3 odst. 3“, uvádí v bodě 1 písm. q) ujednání, jejichž předmětem nebo cílem je „vyloučit nebo omezit právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek nápravy, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránit uplatnění tohoto práva, nepřiměřeně omezit důkazní prostředky, které má spotřebitel k dispozici, nebo uložit spotřebiteli důkazní břemeno, které by podle použitelného práva měla nést druhá smluvní strana.“

B. Španělské právo

8. Směrnice 93/13 byla provedena do španělského práva zejména Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (zákon 7/1998 o všeobecných smluvních podmínkách) ze dne 13. dubna 1998, který byl přepracován, spolu s dalšími ustanoveními provádějícími různé směrnice Unie v oblasti ochrany spotřebitelů, Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias [královské legislativní nařízení 1/2007 o přepracovaném znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících zákonů (dále jen „královské legislativní nařízení 1/2007“)] ze dne 16. listopadu 2001.

9. Článek 10 královského legislativního nařízení 1/2007 stanoví:

„Podle článku 6 [španělského] občanského zákoníku je předběžné vzdání se práv přiznaných touto právní úpravou spotřebitelům a uživatelům neplatné, stejně jako úkony obcházející zákon“.

10. Článek 83 královského legislativního nařízení 1/2007 stanoví v odstavci 1, že „zneužívající ujednání jsou absolutně neplatná“.

III. Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

11. XZ nabyla na základě veřejné listiny ze dne 23. prosince 2011 od investora nemovitost. Tento majetek byl zatížen hypotékou zřízenou ve prospěch Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón jakožto zárukou za splacení úvěru, kterou tato poskytla uvedenému investorovi podle smlouvy ze dne 23. července 2010³. Spolu s nabytím uvedeného majetku přešly na XZ i závazky investora z této smlouvy.

12. Smlouva o hypotečním úvěru stanovila na uvedený úvěr použití pohyblivé úrokové sazby. Tato pohyblivost byla však omezena smluvním ujednáním, které stanovilo „maximální roční úrok“ ve výši 9,75 % a „minimální roční úrok“ ve výši 3,25 %.

13. Ibercaja, která vstoupila na místo Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón jakožto jedné ze stran dotčené úvěrové smlouvy⁴, uzavřela dne 4. března 2014 s XZ dohodu nazvanou „dohoda o novaci úvěru“. Tato dohoda konkrétně stanovila snížení „minimálního úroku“ použitelného na tento úvěr na 2,35 %, a to s účinností od následující měsíční splátky až do úplného splacení úvěru. Uvedená dohoda obsahovala rovněž následující ujednání:

„Strany potvrzují platnost a účinnost úvěru, považují jeho podmínky za přiměřené, a v důsledku toho se výslovně a vzájemně vzdávají uplatnění veškerých nároků vůči druhé straně v souvislosti s uzavřenou smlouvou a jejími ujednáními, potvrzují rovněž úhrady a platby uskutečněné k dnešnímu dni, jakož i jejich správnost.“

3 – Dále jen „smlouva o hypotečním úvěru“.

4 – Z předkládacího rozhodnutí a z vyjádření Ibercaja vyplývá, že k bližší neurčenému datu byla Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón začleněna do Banco Grupo Cajatrés SA. Poté, dne 23. května 2013, byl tento ústav začleněn do Ibercaja, která se pak ke dni 1. října 2014 stala jeho právním nástupcem.

14. Tatáž dohoda mimoto obsahovala ručně psanou a podepsanou poznámku XZ, napsanou dle vzoru dodaného Ibercaja, ve které XZ prohlásila:

„Beru na vědomí a rozumím skutečnosti, že úroková sazba mého úvěru nikdy neklesne pod roční nominální sazbu 2,35 %.“

15. Dne 14. ledna 2016 splatila XZ poslední měsíční splátku úvěru.

16. Dne 1. února 2017 podala dotyčná žalobu k Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a vyšetřující soud č. 3 v Teruel), kterou se domáhala, aby bylo „ujednání o minimálním úroku“ sjednané ve smlouvě o hypotečním úvěru prohlášeno za neplatné z důvodu jeho zneužívající povahy a aby bylo Ibercaja uloženo vrátit částky zaplacené podle tohoto ujednání.

17. Ibercaja před tímto soudem zpochybnila zneužívající povahu tohoto ujednání a vyjádřila nesouhlas s požadovaným vrácením prostředků, přičemž se odvolávala zejména na „dohodu o novaci úvěru“ uzavřenou mezi ní a XZ. V této souvislosti posledně uvedená tvrdila, že pravidlo zakotvené v čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, podle kterého zneužívající ujednání „nejsou pro spotřebitele závazná“, se na takovou smlouvu musí vztahovat, tudíž by tato smlouva měla být považována za neplatnou, stejně jako samotné toto ujednání.

18. Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n°3 de Teruel (soud prvního stupně a vyšetřující soud č. 3 v Teruel) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Vztahuje se zásada nezávaznosti neplatných ujednání (článek 6 [směrnice 93/13]) také na smlouvy a právní úkony, které byly učiněny po uzavření takového ujednání, jako je [dohoda o novaci úvěru]?

Lze dospět k závěru, vzhledem k tomu, že absolutní neplatnost implikuje, že uvedené ujednání v právně-hospodářském životě smlouvy nikdy neexistovalo, že právní úkony, které byly učiněny po uzavření takových ujednání, jako je [dohoda o novaci úvěru], a jejich účinky na dané ujednání rovněž z právní reality zmizí a musí být považované za neexistující a absolutně neúčinné?

2) Mohou být dokumenty, jež mění ujednání či konstatují narovnání ohledně ujednání, která nebyla individuálně sjednána a která by neobstála v přezkumu neexistence zneužívající povahy a transparentnosti, považovány za všeobecné smluvní podmínky ve smyslu článku 3 směrnice 93/13/EHS, a podléhat tak stejným důvodům neplatnosti jako původní dokumenty, které byly předmětem novace nebo narovnání?

3) Má být vzdání se práva podat žalobu obsažené v [dohodě o novaci úvěru] rovněž neplatné, jelikož smlouvy podepsané klienty neinformují dotčené klienty o neplatnosti ujednání, ani o platbě či částce, na kterou měli nárok z titulu vrácení úroků zaplacených na základě původně vnučeného ujednání o minimálním úroku?

Klient tak podepisoval vzdání se práva obrátit se na soud, aniž byl bankou informován o tom, čeho se vzdává, [nebo] o peněžitě částce, které se vzdává.

4) Je možno mít za to, na základě analýzy [dohody o novaci úvěru] z hlediska judikatury Soudního dvora [...], jakož i čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, že nové ujednání o minimálním úroku zahrnuté do uvedené dohody o novaci úvěru je opět stíženo nedostatkem transparentnosti spočívajícím v tom, že banka opět nesplnila kritéria transparentnosti stanovená v rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 9. května 2013 a neinformovala klienta o skutečných hospodářských nákladech tohoto ujednání v jeho hypotéce, tak aby byl seznámen jak s úrokovou

sazbou (a s jí odpovídající měsíční splátkou), kterou by měl platit v případě použití nového ‚ujednání o minimálním úroku‘, tak s úrokovou sazbou (a s jí odpovídající měsíční splátkou), kterou by měl platit, pokud by se žádné ‚ujednání o minimálním úroku‘ neuplatnilo a úrokovou sazbou by byla sazba sjednaná v hypotečním úvěru bez použití minimálního úroku?

Jinými slovy, měla finanční instituce, když předkládala dokument nazvaný ‚dokument o novaci‘ týkající se ‚ujednání o minimálním úroku‘, splnit požadavky transparentnosti stanovené v čl. 3 odst. 1 a v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 a informovat spotřebitele o výši částek, které šly k jeho tíži při použití ‚ujednání o minimálním úroku‘, jakož i o úrokové sazbě, která by se uplatnila, pokud by tato ujednání neexistovala, a jelikož tak finanční instituce neučinila, jsou i tyto dokumenty stíženy neplatností?

- 5) Lze ujednání týkající se žalob, zahrnutá do všeobecných smluvních podmínek [dohody o novaci úvěru], považovat za zneužívající z důvodu jejich obsahu, a to z hlediska čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s její přílohou týkající se zneužívajících ujednání, zejména [s bodem 1 písm. q)] [...], jelikož omezují právo spotřebitelů uplatňovat nároky, které mohou vzniknout po podpisu smlouvy, jako tomu bylo v případě možnosti domáhat se úplného vrácení zaplacených úroků (v souladu s [rozsudkem Gutiérrez Naranjo a další⁵])?“

19. Předkládací rozhodnutí ze dne 26. června 2018 došlo soudní kanceláři Soudního dvora dne 11. července 2018. Písemná vyjádření předložily Ibercaja, španělská vláda a Evropská komise. Tíživ účastníci a zúčastnění, jakož i XZ byli zastoupeni na jednání konaném dne 11. září 2019.

IV. Analýza

20. Na pozadí projednávané věci je problematika „ujednání o minimálním úroku“ používaných v úvěrových smlouvách⁶. Krátce připomínám, že na počátku a v průběhu finanční krize, která otřásla světovým hospodářstvím v letech 2007 až 2012, bylo praxí zvláště španělských bank nabízet hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou obsahující takové ujednání určené k omezení pohyblivosti této sazby. Konkrétně toto ujednání znamená, že v případě poklesu této sazby pod stanovenou „minimální hranici“ musí vypůjčitel platit úroky odpovídající této minimální hranici⁷. V praxi tak bylo důsledkem „ujednání o minimálním úroku“ to, že španělští spotřebitelé nemohli mít prospěch z poklesu úrokových sazeb, ke kterému došlo v průběhu této finanční krize, přičemž úvěrové instituce byly chráněny před negativními dopady, které měl mít tento pokles na jejich marže⁸.

21. Používání „ujednání o minimálním úroku“ nezůstalo pro španělské banky bez následků. V rozsudku ze dne 9. května 2013⁹ Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) shledal, že „ujednání o minimálním úroku“ obsažená ve všeobecných smluvních podmínkách používaných třemi z nich jsou zneužívající z důvodu nedostatku transparentnosti, a v důsledku toho je prohlásil za neplatné. Nicméně tento soud časově omezil účinky svého rozsudku, který se mimo jiné neměl vztahovat na částky, které spotřebitelé

5 – Rozsudek ze dne 21. prosince 2016 (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, dále jen „rozsudek Gutiérrez Naranjo“ , EU:C:2016:980).

6 – Na tuto problematiku byl již Soudní dvůr upozorněn. Viz zejména rozsudek ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués a Drame Ba (C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252); rozsudek Gutiérrez Naranjo, jakož i usnesení ze dne 14. listopadu 2013, Banco Popular Español a Banco de Valencia (C-537/12 a C-116/13, EU:C:2013:759).

7 – Viz rozsudek Gutiérrez Naranjo, bod 18.

8 – Rozsah tohoto jevu byl značný: pro příklad lze uvést, že nejméně třetina všech hypotečních úvěrů uzavřených ve Španělsku v roce 2010 zahrnovala takové ujednání (viz Zunzunegui, F., „Mortgage Credit – Mis-selling of Financial Products – Study requested by the ECON committee“, European Parliament, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, Directorate-General for Internal Policies, červen 2018, s. 23 až 32 a citované odkazy).

9 – Rozsudek č. 241/2013 (dále jen „rozsudek Tribunal Supremo ze dne 9. května 2013“ nebo „rozsudek ze dne 9. května 2013“, ES:TS:2013:1916).

zaplatili na základě těchto ujednání přede dnem zveřejnění rozsudku¹⁰. Ačkoli se účastníci původního řízení neshodují na rozsahu publicity tohoto rozsudku při jeho vyhlášení, podle mého názoru lze s jistotou tvrdit, že tento rozsudek přinejmenším vzbudil závažné pochybnosti o tom, zda „ujednání o minimálním úroku“ používaná jinými bankami trpí stejným nedostatkem transparentnosti.

22. V tomto kontextu pak v průběhu července 2013 začala Ibercaja uplatňovat vnitřní politiku spočívající v tom, že s některými či dokonce se všemi svými klienty, kteří měli hypoteční úvěr obsahující „ujednání o minimálním úroku“¹¹, uzavírala dohodu nazvanou „dohoda o novaci úvěru“. Tato dohoda stanovila konkrétně snížení „minimálního úroku“ použitelného na úvěr dotyčného klienta s účinností od následující měsíční splátky až do skončení úvěru, jakož i výslovné a vzájemné vzdání se práva napadnout u soudu ujednání uvedené úvěrové smlouvy. Dne 4. března 2014 uzavřela Ibercaja takovou dohodu s XZ.

23. Soudní dvůr, kterému několik španělských soudů položilo otázku, jaké důsledky mají vyvodit ze zjištění zneužívající povahy „ujednání o minimálním úroku“, vydal dne 21. prosince 2016 rozsudek Gutiérrez Naranjo. V tomto rozsudku Soudní dvůr v podstatě rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ukládá vnitrostátnímu soudu, pokud zjistí zneužívající povahu takového ujednání, aby v zásadě vyloučil jeho použití a nařídil, aby byly spotřebiteli vráceny částky zaplacené na jeho základě¹². Soudní dvůr mimoto uvedl, že toto ustanovení brání tomu, aby bylo právo na vrácení časově omezeno, jak to učinil Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve svém rozsudku ze dne 9. května 2013¹³.

24. Pravděpodobně poté, co se doslechla o tomto rozsudku Soudního dvora, podala XZ dne 1. února 2017 k předkládajícímu soudu žalobu, kterou se domáhala, aby bylo „ujednání o minimálním úroku“ obsažené v její smlouvě o hypotečním úvěru prohlášeno za neplatné z důvodu zneužívající povahy a aby Ibercaja bylo uloženo vrátit jí částky zaplacené na základě tohoto ujednání¹⁴.

25. Základní otázkou vznesenou u tohoto soudu je otázka, jaké právní důsledky na tyto nároky může mít „dohoda o novaci úvěru“ uzavřená mezi XZ a Ibercaja dne 4. března 2014.

26. Banka totiž tvrdí, že tato dohoda brání tomu, aby se XZ u soudu dovolávala zneužívající povahy „ujednání o minimálním úroku“ sjednaného původně ve smlouvě o hypotečním úvěru. Její argumentace v tomto směru vychází z rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 11. dubna 2018¹⁵, v němž se tento soud vyjádřil k totožným dohodám uzavřeným mezi Ibercaja a dvěma jinými jejími klienty. Tento soud měl v podstatě za to, že taková dohoda představuje narovnání¹⁶, které strany uzavřely za účelem konečného mimosoudního vyřešení nejistoty vyvolané jeho rozsudkem ze dne 9. května 2013, která panovala ohledně platnosti „ujednání o minimálním úroku“ obsaženého v jejich úvěrových smlouvách, a to v podobě vzájemných ústupků ve formě snížení minimálního úroku stanoveného

10 – Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) toto řešení následně potvrdil [viz zejména rozsudky ze dne 25. března 2015, č. 139/2015 (ES:TS:2015:1280), a ze dne 29. dubna 2015, č. 222/2015 (ES:TS:2015:2207)]. Viz rozsudek Gutiérrez Naranjo, body 18 až 21 a 67.

11 – Podle Ibercaja měli její zaměstnanci nabízet uzavření „dohody o novaci úvěru“ pouze těm klientům, kteří v návaznosti na rozsudek Tribunal Supremo ze dne 9. května 2013 podali stížnost týkající se „ujednání o minimálním úroku“ obsaženého v jejich smlouvě. Naproti tomu XZ tvrdí, že uzavření takových dohod probíhalo v rámci kampaně cílící na všechny klienty, jejichž smlouva obsahovala takové „ujednání o minimálním úroku“, ať už proti němu podali stížnost či nikoli. Doplňuji, že skutečnost, zda XZ sama podala takovou stížnost, je mezi účastníky původního řízení předmětem sporu u předkládajícího soudu (viz bod 80 tohoto stanoviska).

12 – Konkrétně rozdíl mezi částkami zaplacenými podle „minimálního úroku“ a částkami, které by byly zaplacený, pokud by tento minimální úrok neexistoval a byla by uplatňována pohyblivá úroková sazba.

13 – Viz rozsudek Gutiérrez Naranjo, body 61 až 75, jakož i bod 21 tohoto stanoviska.

14 – Případ XZ zdaleka není ojedinělý. Ke španělským soudům bylo podáno více než milion žalob o vrácení částek zaplacených na základě „ujednání o minimálním úroku“ (viz Zunzunegui, F., op. cit., s. 6). K otázce dopadu rozsudku Tribunal Supremo ze dne 9. května 2013 a rozsudku Gutiérrez Naranjo na španělské hospodářství viz International Monetary Fund, IMF Country Report No 17/345, Spain: Financial Sector Assessment Program – Technical Note on Supervision of Spanish Banks – Select[ed] issues, 13. listopadu 2017, s. 8, 10, 23 a 53, který řadí poskytování hypotečních úvěrů obsahujících „ujednání o minimálním úroku“ mezi systémová rizika pro toto hospodářství.

15 – Rozsudek č. 205/2018 (dále jen „rozsudek Tribunal Supremo ze dne 11. dubna 2018“ nebo „rozsudek ze dne 11. dubna 2018“, ES:TS:2018:1238).

16 – Podle článku 1809 španělského občanského zákoníku je narovnání smlouvou, jejímž prostřednictvím se strany tím, že každá něco dá, slíbí nebo si ponechá, vyhnou hrozícímu sporu nebo ukončí probíhající spor.

v tomto ujednání. V důsledku toho soud nemůže přezkoumávat otázku zneužívající povahy uvedeného ujednání, jelikož toto narovnání je pro strany závazné. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v tomto kontextu rozhodl, že směrnice 93/13 nebrání tomu, aby prodávající nebo poskytovatel a spotřebitel uzavírali dohody o narovnání za účelem mimosoudního řešení jejich sporů. Tento soud mimoto rozhodl, že dotčené dohody byly pro spotřebitele transparentní¹⁷.

27. XZ tvrdí, že by „dohoda o novaci úvěru“ měla být považována za neplatnou, a neměla by tedy bránit předkládajícímu soudu zabývat se jejími nároky. Její argumentace v tomto směru odráží nesouhlasné stanovisko připojené k rozsudku Tribunal Supremo ze dne 11. dubna 2018¹⁸ uvedenému v předchozím bodě. Je v něm v podstatě vyjádřen názor, že taková dohoda není narovnáním, ale dohodou o novaci¹⁹ „ujednání o minimálním úroku“ obsaženého ve smlouvách o hypotečním úvěru dotyčných klientů, přičemž taková novace není podle vnitrostátního práva platná²⁰. V každém případě čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 na jedné straně brání tomu, aby strany změnilly nebo potvrdily zneužívající ujednání, nebo též tomu, aby se spotřebitel vzdal práva napadnout jej u soudu. Na druhé straně takové dohodě chybí transparentnost, jelikož neobsahuje informaci, díky níž by spotřebitelé mohli porozumět ekonomickým a právním důsledkům, které pro ně z uzavření dohody vyplývají. Předkládající soud je patrně téhož názoru.

28. Předdesílám, že ačkoli z předchozích dvou bodů vyplývá, že právní kvalifikace „dohody o novaci úvěru“ je mezi účastníky původního řízení sporná, spadá tato otázka pouze do oblasti španělského práva, a proto rozhodnutí o ní nepřísluší Soudnímu dvoru, ale předkládajícímu soudu, jak to tvrdí Komise.

29. Soudnímu dvoru naproti tomu přísluší analyzovat ve světle směrnice 93/13 případ, kdy 1) spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel jsou vázáni smlouvou, 2) objeví se závažné pochybnosti o případné zneužívající povaze některého ujednání této smlouvy ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice²¹ a 3) strany přistoupily prostřednictvím následně uzavřené dohody k novaci dotčeného ujednání²², potvrdily platnost původní smlouvy a vzájemně se vzdaly práva napadnout ji u soudu. Konkrétně se jedná nejprve o to určit, jak se táže předkládající soud ve své první otázce, zda čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice v zásadě brání tomu, aby byla taková dohoda závazná pro spotřebitele. V první části tohoto stanoviska vysvětlím důvody, proč se domnívám, že tomu tak není (oddíl A).

17 – V podrobnostech viz bod 82 tohoto stanoviska.

18 – Dále jen „nesouhlasné stanovisko soudce Orduña Morena“.

19 – Novace je smlouvou zakotvenou mimo jiné v článku 1203 španělského občanského zákoníku, prostřednictvím které dvě strany, vázané předchozím závazkovým vztahem, tento závazek pozmění nebo jej nahradí jiným.

20 – Viz poznámka pod čarou 31 tohoto stanoviska.

21 – Ibercaja a španělská vláda zdůraznily, že v rozsudku ze dne 9. května 2013 Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) nezrušil veškerá „ujednání o minimálním úroku“, ale pouze ta, která používaly tři banky, proti kterým směřovala zdržovací žaloba, která mu byla předložena. Kromě toho jsou podle tohoto rozsudku „ujednání o minimálním úroku“ zneužívající pouze tehdy, nejsou-li dostatečně transparentní, což musí být zjištěno soudem případ od případu. V okamžiku, kdy účastníci původního řízení uzavírali „dohodu o novaci úvěru“, však nebylo „ujednání o minimálním úroku“ sjednané ve smlouvě o hypotečním úvěru napadeno u soudu. XZ a Komise nicméně tvrdí, že podmínky transparentnosti vymezené v tomto rozsudku jsou velmi přísné, tudíž je přinejmenším vysoce pravděpodobné, že sporné „ujednání o minimálním úroku“ zneužívající je. Uvádějí, že téměř v 97 % případů soudních sporů vedených kvůli zneužívajícím ujednáním, včetně „ujednání o minimálním úroku“, byli spotřebitelé úspěšní. Připomínám, že v rozsudku Gutiérrez Naranjo se Soudní dvůr nevyjádřil ke zneužívající povaze „ujednání o minimálním úroku“. Vycházel z předpokladu, že tato ujednání zneužívající jsou. Ani v projednávané věci Soudnímu dvoru nepřísluší, aby o této otázce sám rozhodl.

22 – Přesněji řečeno, nejedná se o novaci samotného ujednání, ale závazku z něj vyplývajícího. V tomto stanovisku však budu pro zjednodušení hovořit o „novaci ujednání“.

A. K možnosti spotřebitele provést novaci potenciálně zneužívajícího ujednání, potvrdit jeho platnost nebo vzdát se práva napadnout jej u soudu (první předběžná otázka)

30. Připomínám, že podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 „nejsou zneužívající ujednání použita ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem podle vnitrostátních právních předpisů [členských států] pro spotřebitele závazná“. Podle tohoto ustanovení musí vnitrostátní soud, zjistí-li, že má dotčené smluvní ujednání zneužívající povahu, vyvodit veškeré důsledky, které podle vnitrostátního práva z takového zjištění vyplývají, aby zajistil, že spotřebitel nebude takovým ujednáním vázán. Uvedený soud je totiž povinen vyloučit použití uvedeného ujednání, aby toto nemělo ve vztahu ke spotřebiteli závazné právní účinky²³.

31. V rozsudku Gutiérrez Naranjo Soudní dvůr ještě uvedl, že zneužívající ujednání „musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli“. Proto důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání „musí být v zásadě obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno“. Pokud dotčené ujednání ukládá spotřebiteli zaplacení peněžitých částek, povinnost soudu jej nepoužít „s sebou v zásadě nese odpovídající restituční účinek vztahující se k těmto částkám“²⁴.

32. Lze shrnout, že pokud by předkládající soud zjistil ve věci v původním řízení, že „ujednání o minimálním úroku“ použité ve smlouvě o hypotečním úvěru je zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, byl by podle čl. 6 odst. 1 této směrnice v podstatě povinen upustit od použití tohoto ujednání a uložit Ibercaja, aby vrátila XZ částky zaplacené na základě uvedeného ujednání.

33. Podle výkladu španělského práva, který zvolil Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve svém rozsudku ze dne 11. dubna 2018, je nicméně „dohoda o novaci úvěru“ překážkou pro to, aby předkládající soud přezkoumával samotnou otázku zneužívající povahy tohoto „ujednání o minimálním úroku“²⁵. Španělská vláda konkrétně uvádí, že třebaže XZ již nemůže po soudu požadovat přezkum platnosti „ujednání o minimálním úroku“ původně použitého ve smlouvě o hypotečním úvěru, může naproti tomu napadnout u soudu platnost nového „ujednání o minimálním úroku“ sjednaného v této dohodě.

34. Za těchto okolností vyvstává otázka – jak uvádí XZ²⁶ – zda čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 v zásadě brání tomu, aby spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel uzavřeli dohodu, která obsahuje novaci potenciálně zneužívajícího ujednání, potvrzení²⁷ jeho platnosti nebo vzdání se práva napadnout jej u soudu, anebo, přesněji řečeno, zda toto ustanovení brání tomu, aby tato dohoda byla vůči spotřebiteli závazná.

35. Jak jsem již uvedl výše, tento názor nesdílím. Domnívám se totiž, že odpověď na tuto otázku je nutno jemněji odstupňovat.

23 – Viz zejména rozsudky ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 58); ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič (C-453/10, EU:C:2012:144, bod 30); ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 65), a ze dne 30. května 2013, Jörös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 41).

24 – Rozsudek Gutiérrez Naranjo, body 61 a 62.

25 – Viz bod 26 tohoto stanoviska.

26 – Viz bod 27 tohoto stanoviska.

27 – Tímto pojmem mám na mysli akt, kterým se strana smlouvy vzdává práva dovolávat se důvodu neplatnosti stanoveného zejména v člancích 1309 až 1313 španělského občanského zákoníku.

36. Rozumím tomu tak, že přístup XZ je založen na judikatuře Soudního dvora, podle které platí, že vzhledem ke slabšímu postavení, v němž se nachází spotřebitel vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, jak co se týče vyjednávací pozice, tak úrovně informovanosti, představuje čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva zavádí v právech a povinnostech smluvních stran, rovnováhou reálnou, která může znovu nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami, přičemž toto ustanovení musí být navíc považováno za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, která mají ve vnitrostátním právním řádu status kogentních norem²⁸.

37. Připouštím, že tato judikatura ve spojení s judikaturou uvedenou v bodech 30 a 31 tohoto stanoviska odráží do určité míry režim absolutní neplatnosti existující v právu různých členských států, včetně Španělského království²⁹. Právě takovou sankci ostatně španělské právo předvídá pro případ zjištění zneužívající povahy smluvního ujednání³⁰. Režim absolutní neplatnosti však neponechává žádný prostor pro smluvní volnost stran smlouvy. Ty nemohou potvrdit nebo provést novaci závazku stíženého takovou neplatností. Nemohou ohledně takového závazku ani uzavřít narovnání: soud rozhodne z úřední povinnosti o neplatnosti a neúčinnosti těchto operací. Podle XZ tedy spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel nemohou provést novaci, potvrdit nebo uzavřít narovnání ve vztahu k takovému zneužívajícímu ujednání. Případná dohoda mezi stranami nebrání soudu, aby přezkoumal otázku zneužívající povahy dotčeného smluvního ujednání³¹.

38. Judikatura Soudního dvora však ve skutečnosti nezachází tak daleko. Soudní dvůr totiž ustáleně judikuje – a tento bod je dle mého názoru zásadní – že se spotřebitel může vzdát práva napadnout u soudu zneužívající povahu smluvního ujednání³². Podle Soudního dvora „směrnice 93/13 tedy nejde tak daleko, aby vytvořila povinný systém ochrany před používáním zneužívajících ujednání ze strany prodávajících nebo poskytovatelů, který zavedla ve prospěch spotřebitelů“³³ a „právo na účinnou ochranu spotřebitele zahrnuje i možnost neuplatnit svá práva“³⁴.

39. V rozsudku Banif Plus Bank³⁵ Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že vnitrostátní soud má povinnost „zohlednit případně vůli spotřebitele tehdy, pokud si je vědom toho, že zneužívající klauzule není závazná, nepřeje si však, aby bylo vyloučeno její použití, čímž vyslovuje svobodný a vědomý souhlas s dotčenou klauzulí“.

28 – Viz zejména rozsudky ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, body 25, 36 a 37); ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, body 30, 51 a 52), a ze dne 17. května 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, body 26, 27, 34 a 35).

29 – Připomínám, že právo celé řady států, mimo jiné Belgického království, Francouzské republiky a Španělského království, rozlišuje mezi „absolutní“ neplatností a „relativní“ neplatností smluv. Absolutní neplatnost nastává ze zákona a soud ji musí konstatovat z úřední povinnosti. Naopak relativní neplatnost může být uplatněna u soudu tou stranou, kterou zákon chrání, a je případně prohlášena soudem. Obecně se přijímá, že rozlišovacím kritériem mezi těmito dvěma sankcemi je důvod porušeného pravidla, které chrání buď veřejný zájem, nebo soukromé zájmy. Neplatnost je v prvním případě absolutní, ve druhém případě relativní. Viz zejména stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ve věci Martín Martín (C-227/08, EU:C:2009:295, bod 51 a citované odkazy).

30 – Viz čl. 83 odst. 1 královského legislativního nařízení 1/2007.

31 – Viz zejména rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 16. října 2017, č. 558/2017. V tomto rozsudku tento soud rozhodl, že „dohoda o novaci“ uzavřená mezi bankou spotřebitelem, kterou tito provedli novaci „ujednání o minimálním úroku“ obsaženého v jejich smlouvě o úvěru, je pro zneužívající povahu tohoto ujednání, jež je tak stíženo absolutní neplatností, neplatná. Viz též rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127, body 37 až 42). Ve věci, v níž byl vydán tento rozsudek, dva spotřebitelé napadli u soudu různá ustanovení jejich smluv o úvěru. Vnitrostátní soud předložil Soudnímu dvoru několik otázek týkajících se výkladu směrnice 93/13. Tito spotřebitelé a žalovaná banka uzavřeli následně narovnání za účelem mimosoudního vyřešení sporu. Banka se tohoto narovnání dovolávala před Soudním dvorem jakožto důvodu nepřípustnosti předběžných otázek. Vnitrostátní soud však Soudnímu dvoru sdělil, že na toto narovnání nebral zřetel, protože otázka případné zneužívající povahy dotčených smluvních ujednání je předmětem kogentní právní úpravy, o které strany nemohou uzavírat dohody. Zdůrazňuji, že Soudní dvůr ve svém rozsudku o této otázce nerozhodl. Omezil se na zjištění, že spor u předkládajícího soudu stále probíhá, a proto zamítnul před ním vznesenou námitku nepřípustnosti.

32 – Viz rozsudek ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, body 33 a 35).

33 – Rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819, bod 54).

34 – Rozsudek ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués a Drame Ba (C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252, bod 25). Viz původní formulaci ve stanovisku generální advokátky J. Kokott ve věci Duarte Hueros (C-32/12, EU:C:2013:128, bod 53).

35 – Rozsudek ze dne 21. února 2013 (C-472/11, EU:C:2013:88, bod 35).

40. Na rozdíl od Komise se nedomnívám, že by tyto závěry platily pouze v situaci, kdy soud z úřední povinnosti konstatoval zneužívající povahu smluvního ujednání a informoval o tom spotřebitele. Mají podle mého názoru širší logiku, podle které se spotřebitel může vzdát práva napadnout zneužívající povahu dotčeného ustanovení za předpokladu, že je toto vzdání se práva založeno na jeho svobodném a informovaném souhlasu, jak rozhodl Soudní dvůr v posledně uvedeném rozsudku.

41. Domnívám se, že tato logika odráží myšlenku obsaženou v judikatuře Soudního dvora, podle které má směrnice 93/13 mimo jiné zabránit tomu, aby spotřebitel uzavíral závazky, jejichž skutečný dosah nezná či plně nechápe³⁶. Pokud si je spotřebitel naopak vědom právních dopadů, které pro něj vyplývají ze vzdání se ochrany poskytované touto směrnicí, je takové vzdání se práva s touto směrnicí slučitelné.

42. Pokud máme za to, že si je spotřebitel vědom dopadů svého jednání, když se poté, co jej soud informuje o zneužívající povaze určitého ujednání, před soudem vzdá práva na jeho napadnutí, neznamená to, že v žádné jiné situaci by to bylo možné. Konkrétně nespátřuji žádnou překážku, která by v zásadě bránila tomu, aby spotřebitel využil možnosti vzdát se práva smluvní cestou, avšak opět za předpokladu, že toto vzdání se bude založeno na jeho svobodném a informovaném souhlasu. Co se týče tohoto posledního bodu, považuji za nutné od sebe odlišovat dva případy.

43. Na jedné straně se domnívám, že se spotřebitel nikdy nemůže předem vzdát ochrany, kterou mu poskytuje směrnice 93/13, když nakupuje zboží nebo přijímá službu od prodávajícího nebo poskytovatele. Ujednání kupní smlouvy či smlouvy o poskytování služeb, které obsahuje potvrzení jeho platnosti nebo vzdání se práva napadnout jej u soudu, nemůže mít závazný účinek ve vztahu ke spotřebiteli. Různé nástroje unijního práva ostatně takové vzdání se práva výslovně zakazují³⁷.

44. Takové vzdání se práva totiž nelze v žádném případě považovat za „informované“. Každý skutečně pochopí význam ochrany poskytované spotřebitelským právem teprve tehdy, když se objeví nějaká obtíž a vyvstane konkrétní potřeba této ochrany. Právě v tomto smyslu je podle mě třeba chápat předběžné vzdání se: vzdání se je „předběžné“, pokud k němu dojde dříve, v okamžiku vzniku smluvního vztahu mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, a o němž si posledně uvedený neuvědomuje, že by se mohlo stát problematickým, nebo tomu nevěnuje dostatečnou pozornost.

45. Naproti tomu na druhé straně, pokud v tomto smluvním vztahu nastane problém, například objeví-li se ohledně určitého smluvního ujednání závažné pochybnosti o potenciálně zneužívající povaze ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, a případně dojde v tomto směru ke sporu mezi stranami, nelze na skutečnost, že se spotřebitel vzdal práva dovolávat se nezávaznosti tohoto ujednání, pohlížet stejně striktně. V takovém případě je spotřebitel schopen uvědomit si význam ochrany, kterou mu tato směrnice poskytuje, a v důsledku toho i pochopit dosah tohoto vzdání se práva³⁸. Jinak řečeno, spotřebitel je podle mého názoru oprávněn se za určitých podmínek smluvně vzdát práv vyplývajících pro něj z uvedené směrnice až následně.

36 – Viz zejména judikaturu Soudního dvora týkající se požadavku transparentnosti smluvních ujednání, který vyplývá z čl. 4 odst. 2 a z článku 5 směrnice 93/13 (viz oddíl C tohoto stanoviska). Odkazují zde na myšlenku „informovaného“ souhlasu spotřebitele. Otázka „svobodného“ souhlasu spotřebitele se smlouvou obecně spadá do vnitrostátních pravidel upravujících vady souhlasu (viz poznámka pod čarou 54 tohoto stanoviska).

37 – Viz zejména čl. 41 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (Úř. věst. 2014, L 60, s. 34) a článek 25 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. 2011, L 304, s. 64). Ve španělském právu viz rovněž článek 10 královského legislativního nařízení 1/2007.

38 – Obdobně viz řešení uvedené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1) v oblasti ujednání o soudní příslušnosti v přeshraničních sporech týkajících se spotřebitelských smluv. Připomínám, že oddíl 4 kapitoly II tohoto nařízení stanoví pravidla pro určení příslušnosti, která chrání spotřebitele. V této souvislosti článek 19 uvedeného nařízení stanoví, že od těchto ustanovení se lze odchýlit pouze ujednáními o určení soudní příslušnosti uzavřenými, mimo jiné, po vzniku sporu mezi stranami. Vysvětlení tohoto pravidla přijímané právní naukou spočívá v tom, že spotřebitel je schopen plně chápat důsledky takového ujednání, a tedy s ním vyjádřit informovaný souhlas, až tehdy, když ví, čeho se spor týká. Viz Nielsen, P. A., „Článek 19“, v Magnus, U., a Mankowski, P., Brussels Ibis Regulation – Commentary, European Commentaries on Private International Law, Schmidt, Otto, Dr., KG, Verlag, 2016, s. 519.

46. Z toho podle mého názoru vyplývá, že spotřebitel je v tomto druhém případě oprávněn, prostřednictvím dohody s prodejcem nebo poskytovatelem, provést novaci dotyčného ujednání, potvrdit jej nebo se vzdát práva předložit soudu otázku jeho zneužívající povahy, a to za předpokladu, že tak činí svobodným a informovaným způsobem³⁹.

47. Oprávnění vzdát se práva může vykonat mimo jiné tak, že uzavře s prodávajícím nebo poskytovatelem smírné narovnání týkající se uvedeného ujednání, ať už soudní nebo mimosoudní. Takové narovnání může mít ostatně pro spotřebitele určité výhody, mimo jiné okamžitý zisk – což je právě předmětem vzájemných ústupků, které mají být obsahem narovnání – bez nutnosti napadnout téže ujednání u soudu, nést náklady řízení a čekat na jeho výsledek, což platí tím více, že v době uzavření narovnání nemá jistotu, že tento výsledek pro něj bude příznivý⁴⁰.

48. Opakuji, že za předpokladu, že takovou dohodu uzavřel s plnou znalostí věci, nebrání dle mého názoru nic tomu, aby byla závazná, a to i pro spotřebitele. Konkrétně musí narovnání stranám poskytovat právní jistotu, což znamená, že nemůže být vůči jedné ze stran nezávazné. Kromě toho, vzdání se práva podat žalobu výměnou za vzájemné ústupky je, jak dále vysvětlím, „hlavním předmětem“ narovnání ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, tvoří tedy jádro smluvní svobody, jejíž zpochybnění v zásadě není cílem této směrnice⁴¹.

49. Posledně zmíněnou úvahu potvrzují dle mého názoru i ustanovení směrnice 2013/11/EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů⁴². Podle této směrnice mohou spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel, jsou-li ve sporu ohledně spotřebitelské smlouvy, zvolit postup alternativního řešení sporů. Pokud v tomto rámci zvolí postup směřující k tomu, aby byl spor vyřešen pomocí návrhu řešení – jakým je například mediace – a pokud tento postup vyústí v oboustranně přijatelný kompromis, je tento kompromis obvykle konkretizován v podobě narovnání⁴³. Unijní normotvůrce však nevyhradil v takovém případě spotřebiteli právo požádat soud o posouzení sporu bez ohledu na uzavření této dohody o smíru. Uvedený normotvůrce naopak uznal právní účinky takové dohody ve vztahu ke spotřebiteli⁴⁴. Uvedená směrnice však zakotvuje záruky pro to, aby uzavírání takových narovnání vyplývalo ze svobodného a informovaného souhlasu spotřebitele⁴⁵. Ačkoli se tato směrnice nevztahuje na dohody o smíru uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem mimo rámec alternativního řešení sporů⁴⁶, z ní vyplývající logiku lze dle mého názoru zobecnit.

50. Na rozdíl od Komise si nemyslím, že článek 47 Listiny základních práv Evropské unie vede k jiné odpovědi. Jsem toho názoru, že tento článek na jedné straně zaručuje spotřebiteli skutečnou možnost uplatnit u soudu práva, která pro něj vyplývají ze směrnice 93/13, a zajišťuje, aby měl za tímto účelem k dispozici procesní prostředky nepodléhající takovým procesním podmínkám, které by nadměrně

39 – Tvrzení Soudního dvora, podle něhož musí být zneužívající ujednání považováno za „ujednání, které nikdy neexistovalo“, je tedy právní fikcí, kterou je nutno zrelativizovat – Soudní dvůr ostatně sám zdůraznil, že je tomu tak jen „v zásadě“ (viz rozsudek Gutiérrez Naranjo, bod 61). Spotřebitel je oprávněn zachovat existenci dotčeného ujednání. Mám-li navázat na analogii s režimy neplatnosti existujícími v právních řádech některých členských států (viz bod 37 tohoto stanoviska), blíží se režim zneužívajících ujednání z mého pohledu případům relativní neplatnosti, které mohou vést k novaci nebo potvrzení.

40 – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci Gavrilescu (C-627/15, EU:C:2017:690, body 46 až 52).

41 – Viz stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ve věci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2009:682, bod 40 a citované odkazy). Viz bod 73 tohoto stanoviska.

42 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 21. května 2013 o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů) (Úř. věst. 2013, L 165, s. 63).

43 – Směrnice 2013/11 zajisté neupravuje otázku povahy nebo právních účinků nástroje, který má být užit pro formalizaci souhlasu stran s navrženým řešením, tudíž tato otázka spadá do právního řádu každého členského státu. Narovnání je nicméně nejvíce používaným nástrojem pro konkretizaci smírné dohody vyplývající z mediace (viz Caponi, R., „Just Settlement' or 'Just About Settlement'? Mediated Agreements: A Comparative Overview of the Basics“, RabelsZ, č. 79, 2015, s. 117–141).

44 – Viz čl. 9 odst. 2 písm. c) směrnice 2013/11.

45 – Viz čl. 9 odst. 2 směrnice 2013/11, citovaný v poznámce pod čarou 75 tohoto stanoviska.

46 – Podle svého čl. 2 odst. 2 písm. e) se směrnice 2013/11 nevztahuje na „přímé jednání mezi spotřebitelem a obchodníkem“. Podotýkám, že se tímto ustanovením unijní normotvůrce omezil na to, že vyloučil z působnosti uvedené směrnice narovnání sjednaná přímo mezi obchodníkem a spotřebitelem: nezakázal je však, ačkoli tak mohl učinit, kdyby byl chtěl.

ztěžovaly nebo dokonce znemožňovaly výkon těchto práv⁴⁷. Toto ustanovení však nenutí spotřebitele k tomu, aby tohoto oprávnění využil, pokud se vědomě rozhodne se jej vzdát. Na druhé straně, ačkoli připouštím, že s ohledem na zásadní význam práva na účinnou právní ochranu se jednotlivec nemůže v obecné rovině vzdát svého práva jednat před soudem, je třeba tento případ odlišit od cíleného vzdání se práva, založeného na určitém ujednání nebo sporu.

51. Ani po tomto upřesnění však nelze ztrácet ze zřetele nerovné postavení spotřebitele ve vztahu k prodávajícímu nebo poskytovateli, a to jak z hlediska jeho vyjednávací síly, tak informovanosti⁴⁸. Nelze pominout nebezpečí, že spotřebitelovo vzdání se práva napadnout zneužívající povahu ujednání bude výsledkem zneužití moci⁴⁹ prodávajícím nebo poskytovatelem. Tím, že spotřebitel uzavře s posledně uvedeným dohodu obsahující takové vzdání se práva, se tedy nemůže vzdát veškeré soudní ochrany a tato nerovná situace musí být kompenzována možností „pozitivního zásahu“ soudu⁵⁰.

52. V tomto ohledu podotýkám, že taková dohoda je již z podstaty věci smlouvou, která na jedné straně podléhá obecným a zvláštním pravidlům smluvního práva, které se na ni použije, a na druhé straně se na ni, jako na jakoukoli smlouvu mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, může vztahovat směrnice 93/13⁵¹. Pouze za předpokladu, že je v souladu se všemi těmito pravidly, je tato dohoda závazná.

53. V důsledku toho může uvedená dohoda podléhat soudnímu přezkumu⁵². Ostatně podotýkám, že ačkoli se účastníci původního řízení a další zúčastnění v této věci neshodují v názoru na to, zda XZ může požádat soud o rozhodnutí o zneužívající povaze „ujednání o minimálním úroku“, které bylo původně obsaženo ve smlouvě o hypotečním úvěru, s ohledem na uzavření „dohody o novaci úvěru“, nikdo nepochybně skutečnost, že XZ může u soudu napadnout platnost posledně uvedené dohody⁵³.

54. Podle mého názoru může soud v rámci tohoto soudního přezkumu přistoupit k „pozitivnímu zásahu“ nutnému pro ochranu spotřebitele před zneužitím moci prodejcem nebo poskytovatelem. Pokud je mu předložena taková dohoda, musí soud ověřit, a to i z úřední povinnosti, zda vzdání se práva napadnout zneužívající povahu určitého ujednání ze strany spotřebitele vychází z jeho svobodného a informovaného souhlasu, nebo je naopak výsledkem takového zneužití. To znamená zejména nutnost ověřit⁵⁴, zda byla ujednání této dohody individuálně sjednána, nebo naopak vncena prodávajícím nebo poskytovatelem, a jedná-li se o druhý případ, ověřit, zda byly naplněny požadavky transparentnosti, vyváženosti a poctivosti vyplývající ze směrnice 93/13.

47 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, bod 59), a ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, bod 56).

48 – Viz judikaturu uvedenou v bodě 36 tohoto stanoviska.

49 – Ohledně tohoto pojmu viz bod 9 odůvodnění směrnice 93/13.

50 – Viz zejména rozsudky ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, bod 27), ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 31), a ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués a Drame Ba (C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252, bod 23).

51 – Jak uvádí bod 10 jejího odůvodnění, směrnice 93/13 se vztahuje na „všechny smlouvy“ uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli.

52 – Viz stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci Gavrilescu (C-627/15, EU:C:2017:690, bod 55).

53 – Viz bod 33 tohoto stanoviska.

54 – Otázku, zda se jedná o „svobodný“ souhlas spotřebitele, je třeba zodpovědět na základě vnitrostátních pravidel pro vady souhlasu. Kromě toho, co se týče „informovanosti“ souhlasu spotřebitele, právo členských států může obsahovat záruky pro takové operace, jako jsou novace, potvrzení nebo narovnání, právě proto, aby zajistily, že strany učiní takovouto operaci s plnou znalostí věci. Pro příklad viz článek 1182 francouzského občanského zákoníku, který stanoví, že akt, jímž se potvrzuje závazek, musí uvádět konkrétně vadu smlouvy.

55. S ohledem na všechny předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na první otázku v tom smyslu, že jsou-li spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel vázáni smlouvou a objeví-li se závažné pochybnosti o potenciálně zneužívající povaze některého ujednání této smlouvy, ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, a pokud strany následnou dohodou změní dotčené ujednání, potvrdí platnost původní smlouvy a vzájemně se vzdají práva napadnout její ujednání u soudu, nebrání čl. 6 odst. 1 této směrnice tomu, aby tato dohoda byla závazná pro spotřebitele, za podmínky, že spotřebitel vyjádří s uvedenou dohodou svobodný a informovaný souhlas.

56. S ohledem na tento návrh odpovědi vysvětlím ve druhé části tohoto stanoviska, jaké podmínky musí splňovat taková dohoda, jaká je zmíněna v předchozím bodě, aby byla v souladu se směrnicí 93/13. V souladu s tím, co jsem uvedl v bodě 54 tohoto stanoviska, se nejprve vrátím k pojmu „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, tedy k pojmu, který je předmětem druhé předběžné otázky (oddíl B). Následně se budu zabývat požadavky transparentnosti, vyváženosti a poctivosti vyplývajícími z této směrnice, které jsou uvedeny ve třetí, čtvrté a páté předběžné otázce (oddíl C).

B. K pojmu „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“ (druhá předběžná otázka)

57. Druhé předběžné otázky rozumím tak, že v ní předkládající soud hledá upřesnění pojmu „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“ uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, a to proto, aby mohl přezkoumat ujednání „dohody o novaci úvěru“ z hlediska požadavků transparentnosti, vyváženosti a poctivosti vyplývajících z této směrnice. Připomínám, že podle čl. 3 odst. 1 se uvedená směrnice vztahuje pouze na smluvní ujednání, které nebylo takto sjednáno. Toto ustanovení tak váže tento přezkum na předběžnou podmínku. Dle mého názoru je nicméně vhodné toto ustanovení upřesnit⁵⁵.

58. Směrnice 93/13 nedefinuje pojem „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“. Článek 3 odst. 2 této směrnice ve svém prvním pododstavci však stanoví, že ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo „sepsáno předem“, a spotřebitel „proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání“, zejména v souvislosti se „smlouvou uzavíranou adhezním způsobem“.

59. Z tohoto ustanovení dle mého názoru vyplývá několik poznatků. Zaprvé je ustanovení „individuálně sjednáno“ v souladu s obvyklým významem těchto slov, pokud bylo mezi stranami specificky diskutováno. Zadruhé tomu není tak zejména v případě, že je dotčené ujednání prodávajícím nebo poskytovatelem sepsáno „před“ jakoukoli diskusí o jeho předmětu. Nakonec, jak uvádí Komise, rozhodujícím kritériem je, zda spotřebitel měl či neměl možnost ovlivnit obsah tohoto ujednání⁵⁶.

60. Dále z něj vyplývá, že mezi ujednání, jejichž obsah nemůže být ovlivněn spotřebiteli, patří zejména ujednání obsažená v tak zvaných „adhezních“ smlouvách, tedy ve smlouvách, které spotřebitelé mohou pouze přijmout nebo odmítnout jako celek, přičemž jejich rozhodovací možnosti jsou omezeny na uzavření či neuzavření smlouvy s prodávajícím nebo poskytovatelem. Pojem „adhezní smlouva“ je mimoto úzce spjat s pojmem „všeobecné smluvní podmínky“, tedy se standardními předem sepsanými ujednáními, které prodávající nebo poskytovatel systematicky používá ve svých obchodních vztazích se spotřebiteli za účelem racionalizace nákladů.

55 – Až doposud se Soudní dvůr omezoval v podstatě na to, že vnitrostátním soudům připomínal obsah článku 3 směrnice 93/13. Viz usnesení ze dne 16. listopadu 2010, Pohotovost (C-76/10, EU:C:2010:685, bod 57), a ze dne 3. dubna 2014, Sebestyén (C-342/13, EU:C:2014:1857, bod 24).

56 – Obdobnou definici viz v článku II. – 1:110, odstavec 1 Draft Common Frame of Reference (DCFR) [Von Bar, C. a další (ed.), Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) – Interim Outline Edition; prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group), Sellier, European Law Publishers, Mnichov, 2008, s. 160]. V tomto smyslu viz též stanovisko generálního advokáta E. Tančeva ve věci OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:303, bod 53).

61. Ačkoli všeobecné smluvní podmínky a adhezní smlouvy jsou „jádro“ směrnice 93/13, podotýkám, že tato se vztahuje na všechna individuálně nesjednaná ujednání. Pouze v případě standardního předem sepsaného ujednání stanoví čl. 3 odst. 2 této směrnice domněnku, že se jedná o individuálně nesjednané ujednání, vyvratitelnou důkazem opaku, který musí předložit prodávající nebo poskytovatel⁵⁷. V opačném případě se tato domněnka neuplatní, a je tedy na spotřebiteli, aby prokázal, že nedošlo k individuálnímu sjednání.

62. Ve věci v původním řízení přísluší předkládajícímu soudu, aby určil, zda ujednání „dohody o novaci úvěru“ byla či nebyla předmětem individuálního sjednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13⁵⁸. Při své analýze bude muset předně ověřit, zda se jedná o standardní předem sepsaná ujednání – což patrně platí⁵⁹. Pokud tomu tak skutečně je, bude podle čl. 3 odst. 2 této směrnice platit domněnka neexistence individuálního sjednání a bude na Ibercaja, aby předložila důkaz opaku.

63. K poslednímu bodu dodávám, že pro určení, zda došlo k individuálnímu sjednání, je potřeba – jak správně tvrdí Komise – zabývat se okolnostmi, které provázely uzavření smlouvy. Spotřebitel měl možnost ovlivnit obsah daného ujednání, pokud jeho sjednání předcházela diskuse mezi stranami, při které mu byla dána skutečná možnost tak učinit. Proávající nebo poskytovatel tedy musí předložit důkazy prokazující nejen existenci takové diskuse, ale rovněž skutečnost, že spotřebitel měl v jejím průběhu aktivní roli při tvorbě obsahu ujednání⁶⁰.

64. Uvádím, že v projednávané věci se Ibercaja omezuje v podstatě na tvrzení, že podle informací v interním dokumentu, který definoval její politiku pro nové sjednávání „ujednání o minimálním úroku“ obsažených v úvěrových smlouvách s klienty⁶¹, byla minimální výše úroku, kterou jim její zaměstnanci v tomto rámci mohli nabízet, stanovena na 2,75 %. Skutečnost, že „dohoda o novaci úvěru“ uzavřená s XZ stanoví minimální úrok na 2,35 %, tedy prokazuje, že došlo k jednání mezi stranami. Přísluší předkládajícímu soudu, aby posoudil důkazní hodnotu těchto informací – které dle mého názoru patrně nepostačují k prokázání skutečností uvedených v předchozím bodě⁶².

65. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na druhou otázku v tom smyslu, že smluvní ujednání nebylo individuálně sjednáno ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, pokud spotřebitel neměl skutečnou možnost ovlivnit jeho obsah. Tuto skutečnost je třeba posoudit s ohledem na okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a zvláště na rozsah jednání mezi stranami o předmětu tohoto ujednání. Jedná-li se o standardní předem sepsané ujednání, je v souladu s čl. 3 odst. 2 této směrnice na prodávajícím nebo poskytovateli, aby předložil důkaz, že bylo předmětem takového jednání.

57 – Zatímco první pododstavec čl. 3 odst. 2 směrnice 93/13 patrně uvádí, že předem sepsané ujednání musí být „vždy“ (tedy nutně) považováno za ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, jeho třetí pododstavec dává prodávajícímu nebo poskytovateli možnost prokázat, že určité standardní ujednání (již z povahy věci předem sepsané) bylo individuálně sjednáno.

58 – Obdobně viz rozsudek ze dne 16. ledna 2014, Constructora Principado (C-226/12, EU:C:2014:10, bod 19), a usnesení ze dne 24. října 2019, Topaz (C-211/17, nezveřejněné, EU:C:2019:906, bod 46).

59 – Ibercaja sama uznává, že sjednávání takových dohod s klienty vyplývalo z plošné politiky (viz bod 22 tohoto stanoviska). Navíc v rozsudku ze dne 11. dubna 2018, který se týká stejných dohod, jako je dohoda ve věci v původním řízení, Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) rozhodl, že ujednání v těchto dohodách nebyla individuálně sjednána, tudíž podléhala přezkumu z hlediska požadavku transparentnosti vyplývajícího z čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 (viz body 26 a 82 tohoto stanoviska).

60 – V tomto smyslu pouhá skutečnost, že prodávající nebo poskytovatel vysvětlil spotřebiteli obsah určitého ujednání, neznamená, že došlo k individuálnímu sjednání. Stejně je tomu tehdy, kdy spotřebitel ničeho nenamítal proti obsahu ujednání nebo požádal o vysvětlení ohledně jeho obsahu. Naproti tomu skutečnost, že ujednání bylo podstatně změněno v průběhu komunikace mezi stranami, naznačuje, že mohlo jít o individuální sjednání. V případě, kdy spotřebitel po vyslechnutí vysvětlení prodávajícího nebo poskytovatele učiní protinávrh a kdy strany zahájí diskusi zakončenou kompromisem, je nutno považovat ujednání za individuálně sjednané (viz Von Bar, C. a další, op. cit., s. 161 a 162).

61 – Viz bod 22 tohoto stanoviska.

62 – Stejně tak skutečnost, že „dohoda o novaci úvěru“ obsahuje ručně psanou poznámku, kterou spotřebitel potvrzuje, že porozuměl mechanismu „ujednání o minimálním úroku“ (viz bod 14 tohoto stanoviska), nemůže prokázat, že došlo k individuálnímu sjednání tohoto ujednání [v tomto smyslu viz usnesení ze dne 24. října 2019, Topaz (C-211/17, nezveřejněné, EU:C:2019:906, body 47 až 51)] a už vůbec ne ujednání o vzájemném vzdání se práva podat žalobu.

C. K přezkumu požadavků transparentnosti, vyváženosti a poctivosti vyplývajících ze směrnice 93/13 (třetí, čtvrtá a pátá předběžná otázka)

66. Za předpokladu, že ujednání „dohody o novaci úvěru“ nebyla individuálně sjednána ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, táže se předkládající soud Soudního dvora ve své třetí, čtvrté a páté otázce na to, zda jsou s požadavky transparentnosti, vyváženosti a poctivosti vyplývajících z této směrnice slučitelná dvě hlavní ujednání této dohody: zaprvé ujednání o vzájemném vzdání se práva na podání žaloby a zadruhé nové „ujednání o minimálním úroku“, kterým se mění minimální úrok sjednaný ve smlouvě o hypotečním úvěru mezi XZ a Ibercaja. Těmto dvěma ujednáním se budu věnovat postupně.

1. Přezkum ujednání o vzájemném vzdání se práva na podání žaloby

67. Podstatou třetí a páté otázky předkládajícího soudu je to, zda čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s bodem 1 písm. q) její přílohy musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání o vzájemném vzdání se práva na podání žaloby, které nebylo individuálně sjednáno, je zneužívající ve smyslu uvedeného čl. 3 odst. 1, pokud jednak brání spotřebiteli vykonávat práva, která vyšla najevo po uzavření této dohody, včetně možnosti požadovat vrácení částek zaplacených na základě „ujednání o minimálním úroku“⁶³, a jednak spotřebitele neinformovalo o potenciálně zneužívající povaze tohoto ujednání nebo o částce, na jejíž vrácení má spotřebitel případně nárok.

68. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 je smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele. Kromě toho článek 5 této směrnice stanoví, že jsou-li ujednání nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem, přičemž posledně uvedený požadavek je obecně chápán jako požadavek transparentnosti. Navíc bod 1 písm. q) přílohy uvedené směrnice uvádí, jakožto ujednání, která mohou být považována za zneužívající, ta ujednání, jejichž předmětem nebo důsledkem je „vyloučit nebo omezit právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek nápravy“.

69. V této souvislosti Komise tvrdí, že ujednání o vzájemném vzdání se práva na podání žaloby, které nebylo individuálně sjednáno ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 – jak je tomu pravděpodobně v případě ujednání zahrnutého do „dohody o novaci úvěru“ – je samo o sobě zneužívající, aniž je třeba jej podrobit dalšímu zkoumání⁶⁴.

70. V souladu s vysvětlením podaným v oddílu A tohoto stanoviska se domnívám, že odpověď je třeba jemněji odstupňovat. Kromě toho, že výčet uvedený v příloze směrnice 93/13 je podle čl. 3 odst. 3 pouze demonstrativní, a proto nelze považovat smluvní ujednání za zneužívající jen proto, že je v něm uvedeno⁶⁵, je totiž podle mě nutné mít na paměti rozlišení mezi předběžným a následným vzdáním se práva.

71. Na jedné straně ujednání o vzdání se práva podat žalobu, zahrnuté do kupní smlouvy nebo do smlouvy o poskytování služeb je skutečně třeba považovat samo o sobě za zneužívající. Jak jsem uvedl v bodech 43 a 44 tohoto stanoviska, spotřebitel se totiž nikdy nemůže předem vzdát soudní ochrany a práv, která pro něj vyplývají ze směrnice 93/13. V tomto ohledu nezáleží na tom, že je toto vzdání se práva vzájemné.

63 – Viz rozsudek Gutiérrez Naranjo, bod 62.

64 – Co se týče ujednání o soudní příslušnosti, které nebylo individuálně sjednáno a které určuje jako soud příslušný soud podle místa sídla prodejce nebo poskytovatele, viz rozsudek ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, bod 24).

65 – Viz rozsudek ze dne 19. září 2019, Lovasné Tóth (C-34/18, EU:C:2019:764, body 45, 46 a 49, jakož i citovanou judikaturu).

72. Naproti tomu na druhé straně jsem názoru, že směrnice 93/13 v zásadě nebrání smluvním ujednáním o vzájemném vzdání se práva podat žalobu, jsou-li obsahem takových dohod, jako je narovnání, jehož předmětem je právě urovnání sporu mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem.

73. Jak jsem uvedl v bodě 47 tohoto stanoviska, v takovém kontextu lze totiž považovat ujednání o vzdání se práva podat žalobu za ujednání, které je součástí „hlavního předmětu“ takové dohody ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13. Připomínám, že podle Soudního dvora je třeba za smluvní ujednání spadající pod tento pojem považovat ta, která stanovují hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují⁶⁶. V tomto ohledu, konkrétně u narovnání je samotnou jeho podstatou ujednání o vzdání se všech práv, žalob a nároků týkajících se sporu, který k narovnání vedl, a zabránění stranám v podání žaloby nebo v pokračování v řízení o žalobě s totožným předmětem⁶⁷.

74. Podle čl. 4 odst. 2 se však posouzení případné zneužívající povahy netýká ujednání spadajících pod pojem „hlavní předmět smlouvy“⁶⁸. Jsou-li tedy naplněny zvláštní okolnosti uvedené ve dvou předchozích bodech, nelze považovat ujednání o vzdání se práva podat žalobu samo o sobě za zneužívající.

75. V tomto konkrétním kontextu není podle mého názoru takové ujednání zneužívající z pouhého důvodu, že může zabránit spotřebiteli vykonávat práva, která vyšla najevo po uzavření dohody obsahující toto ujednání. Tak je tomu v projednávané věci, jak zdůrazňuje předkládající soud ve své páté otázce, pokud jde o nárok na vrácení částky, který pro XZ vyplývá z čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13. V tomto ohledu připomínám, že v rozsudku ze dne 9. května 2013, který se týkal „ujednání o minimálním úroku“, Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) časově omezil účinky svého rozsudku, který se neměl vztahovat na platby uskutečněné přede dnem jeho zveřejnění. Tato dohoda však byla uzavřena dne 4. března 2014, tedy po vydání tohoto rozsudku, ale dva roky před rozsudkem Gutiérrez Naranjo, vyhlášeným dne 21. prosince 2016, v němž Soudní dvůr rozhodl, že uvedený čl. 6 odst. 1 takovému omezení brání⁶⁹. Posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání musí být nicméně provedeno vzhledem k okamžiku uzavření dotčené smlouvy a s přihlédnutím ke všem okolnostem, jež mohly být prodávajícímu nebo poskytovateli známy v uvedeném okamžiku a mohly mít dopad na následné plnění uvedené smlouvy⁷⁰.

76. Bude na předkládajícím soudu, aby ve věci v původním řízení ověřil, zda ujednání o vzájemném vzdání se práva podat žalobu zahrnuté do „dohody o novaci úvěru“ skutečně spadá do „hlavního předmětu smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13. To bude záležet zejména na tom, zda se skutečně jedná o narovnání, jak tvrdí Ibercaja⁷¹.

66 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 49 a 50), a ze dne 20. září 2017, Andriuciu a další (C-186/16, EU:C:2017:703, body 35 a 36).

67 – Viz článek 1816 španělského občanského zákoníku a Caponi, R., „Agreements Resulting from Mediation: Judiciation Review, Avoidance, and Enforcement“, ve Stürner, M. a další, *The Role of Consumer ADR in the Administration of Justice*, 2013, Sellier, s. 149 a násl.

68 – Podle tohoto ustanovení se „[p]osouzení zneužívající povahy smluvních ujednání netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem“. Viz rozsudky ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, body 31, 35 a 40), a ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 41).

69 – Viz body 21 a 23 tohoto stanoviska.

70 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuciu a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 54).

71 – Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve svém rozsudku ze dne 11. dubna 2018 rozhodl, že podmínky narovnání, tak jak jsou stanoveny v článku 1809 občanského zákoníku (viz poznámka pod čarou 16 tohoto stanoviska) byly splněny v případě takové dohody, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, pokud se strany dohodly na definitivním ukončení stavu nejistoty ohledně platnosti „ujednání o minimálním úroku“ tím, že se vzdaly práva podat žalobu výměnou za vzájemné ústupky: na jedné straně finanční instituce, jež měla prospěch z určitého „minimálního úroku“, souhlasila s jeho snížením; na druhé straně spotřebitel, který si nepřál žádný „minimální úrok“, souhlasil s nižším minimálním úrokem oproti úroku původně sjednanému (viz bod 26 tohoto stanoviska). Soudce Orduña Moreno ve svém nesouhlasném stanovisku uvedl, že podle něj tato dohoda není narovnáním, jelikož neodráží existenci sporné situace mezi stranami. Stejně tak Audiencia Provincial de Badajoz (provinciální soud v Badajoz, Španělsko) v rozsudku č. 168/2018 ze dne 26. dubna 2018 rozhodl, když se vyjadřoval k obdobné smlouvě, že o narovnání nelze hovořit proto, že mezi stranami neexistuje spor. Sám mám pochybnosti o analýze Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v tomto ohledu (viz bod 80 tohoto stanoviska).

77. V každém případě však analýzu nelze tímto ukončit. Připomínám, že podle čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 se u ujednání spadajících do „hlavního předmětu smlouvy“ neposuzuje jejich případná zneužívající povaha, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Požadavek transparentnosti zakotvený v článku 5 této směrnice tak musí být dodržen i u těchto ujednání.

78. Podle ustálené judikatury Soudního dvora nelze v tomto ohledu omezit požadavek transparentnosti na pouhou srozumitelnost smluvních ujednání z formálního a gramatického hlediska⁷². Článek 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 vyžadují přezkum materiální transparentnosti těchto ujednání⁷³. Smluvní ujednání je z materiálního hlediska transparentní, pokud je průměrný, běžně informovaný a přiměřeně pozorný a obezřetný spotřebitel schopen porozumět (jak právním, tak ekonomickým) důsledkům, které z takového ustanovení pro něj plynou. Zvláště je třeba ověřit, zda dotčená smlouva transparentním způsobem uvádí důvody a zvláštnosti mechanismu stanoveného v dotčeném ujednání. V tomto rámci jsou relevantní i reklama a informace poskytnuté prodávajícím nebo poskytovatelem před uzavřením smlouvy ohledně smluvních podmínek a jejich důsledků pro spotřebitele⁷⁴.

79. Co se týče smluvního ujednání o vzájemném vzdání se práva napadnout u soudu platnost předem sepsaného ujednání, a to v rámci takové dohody, jakou je narovnání, zastávám názor, že průměrný spotřebitel je schopen porozumět právním a ekonomickým důsledkům, které z tohoto ujednání pro něj vyplývají, za předpokladu, že si je v době uzavření této dohody vědom vady, kterou by poslední zmíněné ujednání mohlo být stíženo, práv, která pro něj v tomto ohledu vyplývají ze směrnice 93/13, skutečnosti, že mohl uvedenou dohodu uzavřít nebo ji odmítnout a předložit věc soudu, jakož i skutečnosti, že po jejím uzavření tak již nebude moci učinit⁷⁵. Přísluší předkládajícímu soudu, aby to ve věci v původním řízení ověřil, s ohledem na ujednání „dohody o novaci úvěru“ a na předmluvní informace poskytnuté XZ ze strany Ibercaja.

80. V tomto rámci bude muset předkládající soud na jedné straně ověřit, zda si byla XZ před uzavřením „dohody o novaci úvěru“ skutečně vědoma vady, kterou mohlo být stíženo „ujednání o minimálním úroku“ obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru, a práv, která pro ni případně vyplývala ze směrnice 93/13. V tomto ohledu se omezím na poznámku, že není jisté, zda XZ vůbec podala k Ibercaja nějakou stížnost směřující ke zrušení tohoto ujednání a zda dotčená dohoda byla předložena bankou nikoli jako narovnání odrážející existenci sporu mezi stranami v tomto bodě⁷⁶, ale jako „dohoda o novaci“ určená k přizpůsobení smlouvy o hypotečním úvěru změnám v hospodářském vývoji. Ujednání o vzájemném vzdání se práva sjednané v této dohodě je samo o sobě nejednoznačné, jelikož je obzvláště široké: nezaměřuje se na otázku platnosti „ujednání o minimálním úroku“, ale týká se všech ujednání smlouvy o hypotečním úvěru.

72 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerne Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 71 a 72), a ze dne 20. září 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745, bod 61).

73 – Viz rozsudek Gutiérrez Naranjo, body 48 až 51.

74 – Viz zejména rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerne Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 73 a 74), a ze dne 5. června 2019, GT (C-38/17, EU:C:2019:461, bod 35). Soudní dvůr totiž opakovaně judikoval, že předmluvní informace mají pro spotřebitele zásadní význam. Spotřebitel se rozhoduje zejména na základě těchto informací o tom, zda chce být vázán podmínkami, které prodávající nebo poskytovatel služeb sepsal předem. Viz zejména rozsudky ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 44), a ze dne 20. září 2017, Andriuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 48).

75 – Podle mého názoru je možné vycházet zde ze záruk stanovených unijním normotvůrcem ve směrnici 2013/11, uvedených v bodě 49 tohoto stanoviska. Podle čl. 9 odst. 2 této směrnice „[č]lenské státy zajistí, aby u postupů alternativního řešení sporů, jejichž cílem je vyřešit spor navržením řešení sporu: [...] b) byly strany, dříve než s navrhovaným řešením vysloví souhlas nebo se jím budou řídit, informovány o tom, že: i) mají možnost se rozhodnout, zda budou či nebudou s navrhovaným řešením souhlasit, nebo zda se jím budou řídit, ii) účast na postupu nevyklučuje možnost domáhat se zjednání nápravy prostřednictvím soudních řízení, iii) navrhované řešení se může lišit od výsledku, ke kterému by dospěl soud na základě právních pravidel; c) byly strany před tím, než s navrhovaným řešením vysloví souhlas nebo se jím budou řídit, informovány o právních důsledcích takového souhlasu nebo skutečnosti, že se budou navrhovaným řešením řídit; d) byla stranám před tím, než vyjádří souhlas s navrhovaným řešením nebo smírnou dohodou, poskytnuta přiměřená lhůta na rozmyšlenou“.

76 – Například v oblasti dohod o soudní příslušnosti v přeshraničních sporech týkajících se spotřebitelských smluv (viz poznámka pod čarou 38 tohoto stanoviska), se má za to, že mezi stranami existuje spor, pokud je mezi nimi v určitém bodě neshoda a pokud se jeví, že soudní řízení bezprostředně hrozí nebo bude brzy zahájeno [viz zpráva M. P. Jenarda o úmluvě ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1), s. 33]. Pouhá stížnost spotřebitele nestačí pro učinění závěru, že tomu tak je: je navíc potřeba, aby jí prodávající nebo poskytovatel odmítl vyhovět (Nielsen, P. A., op. cit., s. 520).

81. Uvedený soud bude muset na druhé straně ověřit, zda Ibercaja informovala XZ o možnosti svobodně se rozhodnout, zda tuto dohodu uzavře, nebo ji odmítne a předloží věc soudu, jakož i o skutečnosti, že po jejím uzavření tak již nebude moci učinit⁷⁷. V tomto rámci je též relevantní otázka, zda XZ byla předtím, než sdělila své rozhodnutí, poskytnuta přiměřená lhůta na rozmyšlenou. K tomu uvádím pouze to, že je nesporné, že návrh dohody jí nebyl předložen předem⁷⁸ a že XZ neměla ani možnost odnést si návrh domů, ale byla nucena rozhodnout se přímo na místě.

82. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve svém rozsudku ze dne 11. dubna 2018 rozhodl, že taková dohoda, jako je dohoda uzavřená XZ, splňuje požadavky transparentnosti z toho důvodu, že jeho rozsudek ze dne 9. května 2013 týkající se „ujednání o minimálním úroku“ byl znám široké veřejnosti a že tato dohoda obsahovala ručně psanou poznámku, ve které spotřebitel potvrdil, že porozuměl dosahu nově sjednaného „minimálního úroku“. O tomto zdůvodnění mám však pochybnosti. Případná obecná známost rozhodnutí totiž dle mého názoru nestačí k tomu, aby byl prodávající nebo poskytovatel zproštěn povinnosti sepsat jasná a srozumitelná ujednání a jednat stejně transparentně i v předmluvní fázi. Na druhé straně si nejsem jist, zda ručně psaná poznámka, jejíž vzor je dodán bankou a jež obsahuje tvrzení, že spotřebitel porozuměl, že jeho úroková sazba neklesne pod určitou hranici, může prokázat, že spotřebitel porozuměl dosahu vzdání se práva, s nímž právě vyslovil souhlas.

83. Za předpokladu, že by předkládající soud potvrdil nedostatek transparentnosti ujednání o vzájemném vzdání se práva podat žalobu, obsaženého v „dohodě o novaci úvěru“, mohl by v důsledku toho přezkoumat zneužívající povahu tohoto ujednání, třebaže by bylo součástí „hlavního předmětu smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13. V konkrétním kontextu takové dohody, jakou je dohoda v projednávané věci, by však takový nedostatek transparentnosti podle mě stačil k prokázání neslučitelnosti uvedeného ujednání s touto směrnicí, aniž by bylo potřeba přezkoumávat kritéria významné nerovnováhy a poctivosti uvedená v jejím čl. 3 odst. 1. V důsledku tohoto nedostatku transparentnosti by totiž vzdání se práva obsažené v témže ujednání nemohlo být považováno za učiněné s „informovaným souhlasem“ spotřebitele⁷⁹. Navíc se domnívám, že uvedená netransparentnost a z ní vyplývající informační asymetrie zakládají předpoklad významné nerovnováhy a svědčí pro to, že Ibercaja nedostala požadavku poctivosti⁸⁰.

84. S ohledem na všechny předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na třetí a pátou otázku tak, že ujednání o vzájemném vzdání se práva podat žalobu, které nebylo individuálně sjednáno, je zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, vyjma případu, kdy je toto ujednání sjednáno v dohodě, jejímž samotným předmětem je urovnání sporu existujícího mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem. I v tomto případě však musí takové ujednání splňovat požadavek transparentnosti vyplývající z čl. 4 odst. 2 a z článku 5 této směrnice. Co se týče ujednání takovéto dohody o vzájemném vzdání se práva soudně napadnout platnost předem sepsaného smluvního ujednání, má se za to, že průměrný spotřebitel rozumí právním a ekonomickým důsledkům, které pro

77 – To nutně neznamená, jak tvrdí předkládající soud, že prodávající nebo poskytovatel musí uvádět přesnou částku, které se spotřebitel vzdává. Takový požadavek se mně jeví v rámci vyjednávání o narovnání jako nerealistický. Soudní dvůr ostatně dbá na to, aby v rámci požadavku transparentnosti nebylo vyžadováno více, než co lze od prodávajícího nebo poskytovatele důvodně očekávat [viz rozsudek ze dne 19. září 2019, Lovasné Tóth (C-34/18, EU:C:2019:764, bod 69)]. Ostatně v projednávané věci si banka v době uzavření „dohody o novaci úvěru“ nemohla být důvodně vědoma toho, že XZ bude potenciálně mít takové právo na vrácení (viz bod 75 tohoto stanoviska).

78 – Bod 20 odůvodnění směrnice 93/13 uvádí, že spotřebiteli by měla být dána příležitost, aby si prověřil všechny podmínky smlouvy. Navíc Soudní dvůr již rozhodl, že skutečnost, že spotřebitel dostane smlouvu předem, přispívá k naplnění požadavku transparentnosti. V tomto smyslu viz usnesení ze dne 24. října 2019, Topaz (C-211/17, nezveřejněné, EU:C:2019:906, bod 50).

79 – Viz mnou navrhovaná odpověď na první předběžnou otázku.

80 – Soudní dvůr rozhodl, že pro určení, zda významná nerovnováha způsobená smluvním ujednáním byla vytvořena „v rozporu s požadavkem poctivosti“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, musí vnitrostátní soud za tímto účelem ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovým ujednáním souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy. Viz zejména rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69).

něj z tohoto ujednání vyplývají, pokud si je při uzavírání této dohody vědom vady, kterou by poslezně zmíněné ujednání mohlo být stíženo, práv, která pro něj v tomto ohledu vyplývají z uvedené směrnice, skutečnosti, že uvedenou dohodu může svobodně uzavřít, nebo ji odmítnout a předložit věc soudu, jakož i skutečnosti, že po jejím uzavření tak již nebude moci učinit.

2. Přezkum nového „ujednání o minimálním úroku“

85. Ve své čtvrté otázce se předkládající soud táže, zda takové ujednání, jako je nové „ujednání o minimálním úroku“ obsažené v „dohodě o novaci úvěru“, trpí nedostatkem transparentnosti ve smyslu čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13 z toho důvodu, že banka v této dohodě spotřebitele neinformovala o skutečných ekonomických nákladech tohoto ujednání, aby tak byl seznámen s úrokovou sazbou, jež by byla uplatněna, a s výší měsíčních splátek, které by měl platit, pokud by uvedené ujednání neexistovalo.

86. Ve věci v původním řízení je pravděpodobné, že nové „ujednání o minimálním úroku“ je ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 součástí „hlavního předmětu“ „dohody o novaci úvěru“, a to bez ohledu na právní kvalifikaci této dohody podle vnitrostátního práva. Pokud je cílem uvedené dohody novace původního „ujednání o minimálním úroku“ obsaženého ve smlouvě o hypotečním úvěru, jak tvrdí XZ, musí být totiž toto nové ujednání zákonitě jejím hlavním předmětem. Pokud je cílem téže dohody definitivně urovnat spor výměnou za vzájemné ústupky, jak tvrdí Ibercaja a španělská vláda, je uvedené ujednání rovněž součástí jejího hlavního předmětu, jelikož tyto ústupky konkretizuje.

87. Jak jsem však již uvedl, i ujednání spadající do „hlavního předmětu smlouvy“ ve smyslu uvedeného čl. 4 odst. 2 musí splňovat požadavek transparentnosti. Jak bylo v tomto stanovisku připomenuto, smluvní ujednání je transparentní, pokud je průměrný spotřebitel schopen porozumět ekonomickým důsledkům, které pro něj z tohoto ujednání vyplývají. Co se týče „ujednání o minimálním úroku“, smlouva, která jej obsahuje, musí transparentním způsobem uvádět důvody a zvláštnosti mechanismu stanoveného v tomto ujednání⁸¹. V tomto ohledu Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) stanovil ve svém rozsudku ze dne 9. května 2013 podmínky týkající se použití tohoto typu ujednání v úvěrových smlouvách⁸², které jsou podle mého názoru konkretizací požadavku transparentnosti obecně vymezeného Soudním dvorem. Tyto podmínky musí být v projednávaném případě dodrženy, bez ohledu na to, že „dohoda o novaci úvěru“ není sama o sobě smlouvou o úvěru. Toto musí ověřit předkládající soud.

88. Je však třeba zabývat se dvěma specifickými body. Zaprvé si nejsem jist, zda lze od úvěrové instituce požadovat, aby uváděla budoucí měsíční splátky, které by měl spotřebitel platit v případě neexistence „ujednání o minimálním úroku“. Vzhledem k tomu, že úroková sazba závisí na těžko předvídatelných ekonomických výkyvech, nezdá se mi být takový požadavek přiměřený⁸³. Prodávající nebo poskytovatel musí nanejvýš uvést, jak poznamenal Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve své judikatuře, přiměřeně předvídatelné scénáře vývoje úrokové sazby ke dni uzavření smlouvy. Zadruhé,

81 – Viz bod 78 tohoto stanoviska.

82 – Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) rozhodl, že „ujednání o minimálním úroku“ není transparentní, pokud a) v něm chybí dostatečně jasné informace o skutečnosti, že se jedná o prvek tvořící hlavní předmět smlouvy; b) ujednání jsou začleněna současně s „ujednáními o maximálním úroku“ a prezentována tak, že jsou jejich protívahou; c) v den uzavření smlouvy nejsou nastíněny různé scénáře přicházející v úvahu ohledně rozumně předvídatelného vývoje úrokové sazby; d) neexistuje žádná předběžná, jasná a srozumitelná informace ohledně nákladů ve srovnání s jinými typy úvěrů nabízených touto institucí – pokud takové existují – nebo informace pro spotřebitele, že vzhledem k jeho profilu mu tyto typy nejsou nabízeny, a e) „ujednání o minimálním úroku“ je začleněno mezi velké množství jiných údajů, které jej maskují a odvádějí pozornost spotřebitele.

83 – Konkrétně by to dle mého názoru dalece překračovalo požadavky stanovené směrnicí 2014/17, která, ačkoli se na spor v původním řízení nepoužije *ratione temporis*, poskytuje užitečné vodítko. Tato směrnice totiž v článku 14 stanoví, že věřitel musí splnit svoji povinnost poskytnout před smluvní informace prostřednictvím evropského standardizovaného informačního přehledu (ESIP) obsaženého v příloze II uvedené směrnice. Tato příloha však v bodě 6 oddílu 3 nadepsaném „Hlavní znaky úvěru“ stanoví pouze, že „v tomto oddíle musí být uvedeno, zda je výpůjční úroková sazba pevná nebo pohyblivá a tam, kde je to relevantní, doba, po kterou výpůjční úroková sazba zůstává pevně stanovena, četnost následných přezkoumání a existence horních a dolních hranic variability výpůjční úrokové sazby“.

co se týče ručně psané poznámky spotřebitele⁸⁴, které Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) přiznal ve svém rozsudku ze dne 11. dubna 2018 rozhodující význam při prokazování dodržení požadavku transparentnosti, mám za to, že ačkoli je takové ujednání nepopíratelně relevantní indicií, nemůže být samo o sobě rozhodující. Tato ručně psaná poznámka jistě prokazuje, že spotřebitel byl upozorněn na účinky „ujednání o minimálním úroku“. Tato poznámka však nestačí k tomu, aby bylo prokázáno dodržení přísných podmínek transparentnosti vymezených Soudním dvorem a Tribunal Supremo (Nejvyšší soud). Nepřímý důkaz, který tato ručně psaná poznámka představuje, tedy musí být podle mého názoru doplněn dalšími shodujícími se důkazy.

89. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na čtvrtou otázku tak, že „ujednání o minimálním úroku“, které nebylo individuálně sjednáno, musí být považováno za transparentní ve smyslu čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13, pokud je spotřebitel schopen porozumět ekonomickým důsledkům, které pro něj z tohoto ujednání vyplývají. Konkrétně musí smlouva obsahující toto ujednání transparentním způsobem uvádět důvody a zvláštnosti mechanismu, který je stanoven v tomto ujednání. Naproti tomu od prodávajícího nebo poskytovatele nelze požadovat, aby uváděl výši budoucích měsíčních splátek, které by měl klient platit v případě neexistence uvedeného ujednání.

V. Závěry

90. S ohledem na všechny předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky položené Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a vyšetřující soud č. 3 v Teruel, Španělsko) následovně:

- „1) Jsou-li spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel vázáni smlouvou a objeví-li se závažné pochybnosti o potenciálně zneužívající povaze některého ujednání této smlouvy, ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách, a pokud strany následnou dohodou změní dotčené ujednání, potvrdí platnost původní smlouvy a vzájemně se vzdají práva napadnout její ujednání u soudu, nebrání čl. 6 odst. 1 této směrnice tomu, aby tato dohoda byla pro spotřebitele závazná, za podmínky, že spotřebitel vyjádří s uvedenou dohodou svobodný a informovaný souhlas.
- 2) Smluvní ujednání nebylo individuálně sjednáno ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, pokud spotřebitel neměl skutečnou možnost ovlivnit jeho obsah. Tuto skutečnost je třeba posoudit s ohledem na okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a zvláště na rozsah jednání mezi stranami o předmětu tohoto ujednání. Jedná-li se o standardní předem sepsané ujednání, je v souladu s čl. 3 odst. 2 této směrnice na prodávajícím nebo poskytovateli, aby předložil důkaz, že bylo předmětem takového jednání.
- 3) Ujednání o vzájemném vzdání se práva podat žalobu, které nebylo individuálně sjednáno, je zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, vyjma případu, kdy je toto ujednání sjednáno v dohodě, jejímž samotným předmětem je urovnání sporu existujícího mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem. I v tomto případě však musí takové ujednání splňovat požadavek transparentnosti vyplývající z čl. 4 odst. 2 a z článku 5 této směrnice. Co se týče ujednání takovéto dohody o vzájemném vzdání se práva soudně napadnout platnost předem sepsaného smluvního ujednání, má se za to, že průměrný spotřebitel rozumí právním a ekonomickým důsledkům, které pro něj z tohoto ujednání vyplývají, pokud si je při uzavírání této dohody vědom vady, kterou by posledně zmíněné ujednání mohlo být stiženo, práv, která pro něj v tomto ohledu vyplývají z uvedené směrnice, skutečnosti, že uvedenou dohodu může svobodně uzavřít, nebo ji odmítnout a předložit věc soudu, jakož i skutečnosti, že po jejím uzavření tak již nebude moci učinit.

84 – Viz bod 14 tohoto stanoviska.

- 4) ‚Ujednání o minimálním úroku‘, které nebylo individuálně sjednáno, musí být považováno za transparentní ve smyslu čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13, pokud je spotřebitel schopen porozumět ekonomickým důsledkům, které pro něj z tohoto ujednání vyplývají. Konkrétně musí smlouva obsahující toto ujednání transparentním způsobem uvádět důvody a zvláštnosti mechanismu, který je stanoven v tomto ujednání. Naproti tomu od prodávajícího nebo poskytovatele nelze požadovat, aby uváděl výši budoucích měsíčních splátek, které by měl klient platit v případě neexistence uvedeného ujednání.